

FAMILIA FRAMIS

Origen

L'única referència que he trobat relativa a l'origen del cognom Framis, és al llibre de Francesc de B. Moll, *"Els llinatges catalans"* en el que diu que es tracta d'un cognom català que té aspecte de nom casolà germànic, del que es poden trobar més referències a l'obra de Förstemann *"Aldeutsches Naenbuch"*, pag. 514. Respecte a aquest cognom, diu Moll, que molts catalans l'adoptaren durant les invasions visigòtiques degut a la ressonància dels mots, o bé perquè caps o cabdills d'aquests pobles invasors els duïen. A primeries del mil·lenni segon, a Catalunya, una gran majoria de noms eren d'origen germànic. Són més freqüents a la Catalunya Vella, pel fet d'ésser la part més antiga de Catalunya, on s'havien integrat més les invasions nòrdiques.

Tots els Framis antics (de més de 250 anys) que he trobat ho han estat a la comarca de La Selva, totalment endinsats a la Catalunya Vella. D'uns quants segles enrere, el cognom apareix de vegades com Frami, Framia, Flamis... Es tracta sempre dels mateixos Framis. Alguns han continuat fins els nostres dies amb petites diferències, com ara la família d'en Joaquim Flamis Coll, de Lleida, antigament de Granollers de Vallés, de Sant Antoni de Vilamajor i ja al segle XVII, originaris de la pairalia de Gasserans.

Clarament diferenciat també es troba el cognom Ramis i també de la comarca de La Selva. ¿Es una derivació l'un de l'altre? En qualsevol cas, es tractaria ja de nissagues separades. Ramis és una embarcació de pesca catalana, antiga. Igualment hi ha un poblet prop de Sant Celoni (La Selva) que es diu Ramió (Fogars de Tordera). Aquest poble té també l'origen del seu nom en una paraula germànica. El 15 de març de 1722 es va batejar a Ramió, a Maria Teresa Margarida Framis i Framis, filla d'en Jacint Framis Ribas i de na Maria Framis. Hi ha molts Ramis a La Selva i a les illes Balears.

Crec que l'origen Ramis déu ser una derivació del nom d'aquest llogaret, i que, per tant, no té res a veure amb Framis.

Història

-¿Cal capità?

He aturat el cotxe a la vora de la estreta carretera, trencant de la general que va de Sant Celoni a Hostalric, poc abans d'arribar a Gasserans, i he demanat a un pagès, que a prop conrea la terra: -Cal capità?. Dubta, una mica desconcertat: -Ah, sí. Vostè vol dir Mas Sagré de la Creu. També li diuen de motiu Cal Capità, però el seu nom més conegut és aquest altre, l'autèntic. Miri, és darrera d'aquest turonet. Segueixi amb el cotxe no més de cinc-cents metres i ja la veurà. -Gràcies.

Torno al vehicle i m'aturo passat el revolt, just al turonet. M'enfilo i a sota veig el mas, tant buscat per mi: Cal Capità, o més bé, Mas Sagré de la Creu. Hem quedo una bona estona badant la panoràmica. La tinc a més de dos-cents metres. Potser soc a dintre de la finca. No ho sé. Sec a terra i penso. Més aviat recordo...

Recordo que a casa tota la vida em deïen: els Framis venim de Cal Capità, per la zona de Sant Celoni. Els ho havien dit els seus pares, els seus avis, els avis d'aquests... També ho deïen els tiets, i tota la família. Era la tradició oral. Però ningú no havia estat mai a la masia, no la

trobaven (val a dir que no la buscaven massa). En la meua recerca de Framis per arreu de Catalunya, trobant-me un dia a Sant Celoni, se'm va presentar un coneixedor de la comarca. Tampoc en sabia res de Cal Capità. Però un dia, un d'aquests Framis, per a mi desconeguts fins aleshores, parent molt llunyà, em va fer la llum.

- I es clar!. Cal Capità. La casa de la tieta Lola!. A Gasserans.

Així vaig posar fil a l'agulla. Cap a Gasserans. Ara la tenia al davant. I badava amb els meus records. No gosava entrar. Volia, abans, preparar-me, viure-la de ple, combregar amb ella. La finca que l'envoltava era molt maca, o a mi m'ho semblava.: boscos d'alzines, de pins, camps, de conreu amb el blat espigant-se, encara verd, prats de pastura, horts, vinyes...i la casa.

Tots els Framis d'arreu tenen a Cal Capità el seus orígens!. Tots han sortit d'allà! És la casa pairal, la casa mare. Ha passat d'hereu a hereu des de fa molts segles. Els altres germans no hereus marxaven amb el que tenien posat, a guanyar-se la vida. Generalment no massa lluny. Es casaven i continuaven la seva vida, amb la referència de la casa bressol.

Veig la casa, no massa gran; la seva portalada discreta; uns contraforts que, sens dubte, es bastirien per aguantar el pes dels anys i les successives restauracions que deu haver sofert; miro el pedrís: quants Framis s'han assegut a contemplar els estels, somiadors, a festejar, a riure i a plorar!; quants naixements, casaments i enterraments han travessat aquella llinda!; quanta alegria i tristor han suportat quins habitaven la casa. I, sobre tot, quants suors a l'esquena dels qui la feien tirar endavant... Il·lusions, penes, desenganys, esperances, esgotaments, plenituds,... Tot de sentiments d'aquella gent que es deia Framis i que, de més a prop o de més lluny formen la mateixa nissaga.

Pas a pas vaig anar apropant-me a la casa, prenent els últims raigs de sol de la tardor... Una dóna gran seia a una cadira de vímet, arrecerada, a tocar la porta. Un home feinejava a l'era. Un xiquet jugava a terra amb boles de vidre. Al costat d'una finestra gòtica, sobre la llinda de la porta, la cara d'un home, molt desgastada, esculpida sobre la pedra amb mirava amb curiositat. Va ser una trobada amb el meu avantpassat. Em sentia a casa meua, i no feia ni mig hora que la veia per primera vegada.

La dóna gran era la mestressa: Lola Framis Camps. Havia nascut a Arbúcies, on vivien amb la germana i els pares. Eren forners del poble. A Arbúcies vivien, ja d'antic, altres parents Framis, amb origen a Cal Capità, en aquells temps propietat de l'hereu Llorenç Framis Taverner. En morir sense fills la propietat de la casa pairal va passar al seu germà Salvador, qui, ara ja mort, la va passar a la seva filla la Lola, actual propietària a les acaballes del segle XX.

Em vaig apropar a la Lola; era dolça, bonica als seus més de vuitanta anys. Li vaig fer un petó: -Tia Lola!. Ens vàrem presentar. Vam passar el dia junts amb tota la família: la filla, Pepita; el seu marit, en Tomàs Argemí; la neta Lola Argemí; el seu marit, en Joan Xamaní; i el seu besnét, el nen que jugava a l'era, en Jordi Xamaní i Argemí, de no més de cinc anys, futur hereu de Cal Capità, ja sense guardar el cognom Framis.

La casa, sense gaires pretensions, que fou d'un romànic tardà, amb retocs gòtics (encara conserva una finestra), havia sofert moltes transformacions. Segurament havia estat tirada a terra en alguna ocasió al llarg dels segles. No quedaven masses restes del que fou l'original. El cap d'home esculpit a la pedra sobre la llinda de la porta d'entrada era la reproducció del capità Framis. Ningú no sap de quan, de quines guerres; però conserven les restes de dos antigues i malmeses espases que li pertanyien i difícilment catalogables. Em porten a una habitació, no gaire gran: aquí era el saló de ball de la casa, eren molt de la festa, els Framis; els estables, el celler, el paller, el forn de pa... A Cal Capità eren sempre autosuficients: llet, vedelles, porc, aviram... blat, oli, vi, llana, llenya... tot s'ho feien a casa, m'expliquen mentre fem una passejada per la finca. Ara continuen essent autosuficients, més per nostàlgia que per economia.

Artesans de la pagesia. La finca comptava amb dos masoveries i vivenda independent pels mossos i pastor.

M'ho miro tot com si ho conegués de tota la vida, com si formés part de mi.

A tocar la finca : el gorg Persirtó o gorg del Comte. Allà, l'any 1082, ja fa prop de mil anys, Ramón Berenguer II, cap d'Estopa, moria en una cacera, assassinat a mans del seu germà Berenguer Ramón II, el fratricida. Ningú no ho va veure. Potser els ulls d'un Framis que conreava el Mas Sagré... Per aquells temps s'havien creat les sagreres – espais de pau – al voltant de les esglésies. Cada any, l'onze de setembre, en el gorg es celebrava un aplec commemoratiu d'aquesta efemèride.

La tia Lola parla calmada, dels pares, dels avis,... s'emociona en el record. La casa és més coneguda com a Mas Sagré de la Creu. Era, sembla, la segona casa fora vila, de Gasserans, ara terme de Sant Feliu de Buixalleu. Quan passaven els difunts per l'encreuament de camins, per entrar al cementiri, just davant de la casa, hi havia una creu senyalant la sagrera. S'aturaven i resaven un respons. D'aquí li ve el nom de la casa Mas Sagré de la Creu.

-"I així tieta, no hi ha arxius de la casa ni de la família?".

-Es clar que n'hi havia. Fa molts anys, un vespre, va venir un mossèn i em demanà papers de la família. Li vaig deixar veure una caixa on guardàvem un munt de pergamins,... Ja no els he tornat a veure. El mossèn se'ls va emportar. Va dir que en un parell de dies els tornaria. Mai ha tornat. Potser no era ni capellà i es va disfressar per tal de guanyar-se la confiança, no ho sé.

Vespreja. Torno a Barcelona. Deixo enrere un munt d'avis enamorats de la terra, els Framis pagesos que al llarg dels segles han estimat la natura i que l'han fet viure amb delicadesa, amb harmonia.

La nit del deu a l'onze d'agost de l'any 1994 mig Catalunya cremava. El foc arribà a Gasserans i a Mas Sagré. La finca va quedar desfeta i de la casa poc va quedar. La família va fugir en cotxe, sense res més que el que duien posat. Només van tenir temps per deixar anar el bestiar, que l'endemà van poder arregar. Tots sans i estalvis. La casa, enrunada. Ja l'han refet. Però sense l'harmonia del passat, llevat , sembla, la façana principal que es va conservar. No queda res del que fou, tot i que els amos diuen que ara és més còmoda.

Pocs mesos després, el 16 de març de 1995 moria l'àvia Lola, l'última hereva de la casa, que al llarg dels segles portava el cognom dels Framis, ara ja extingit en la nissaga que continua a la casa pairal de Cal Capità o Mas Sagré de la Creu.

No sé dels inicis de la casa ni dels de la nissaga, que suposo anterior. Els primers que adoptaren els cognoms Framis, devien prendre possessió d'aquelles terres, bastiren la primera casa, el Mas Sagré, de la que sens dubte no queda res, i menys ara després de l'incendi de 1994.

El nostre cognom no és abundós. Hi ha pocs Framis. El fet que pràcticament amb tots els qui he parlat tenen com a referència Sant Celoni i rodalies, unit a que tots els Framis antics que he trobat estan vinculats a la vall del riu Tordera, en els pobles que tenen rierols que vessen les seves aigües en aquell, em fa creure que tots els Framis venen de la mateixa nissaga.

El més antic del que tinc referència és l'Arnau de Framis, del que un document amb data de 29 de juliol de 1330 el situa vivint a Sant Celoni, amb dos fills: en Bernat de Framis, casat a Sant Celoni el 5 de febrer de 1341 amb l'Avinent Leget; en Romeu que era ferrer de Sant Celoni, pare d'en Bartomeu de Framis, Rector i Notari públic de Sant Joan de Campins; i la Benvinguda de Framis, oriünda de Sant Celoni, i casada amb en Pere Empordà. Qualsevol

d'aquests o dels seus successors pròxims van sortir de Mas Sagré, que quedava sempre en mans de l'hereu. Amb l'arxiu familiar robat, no fa pas massa, no he pogut trobar més referències.

El 25 de gener de 1514 viu a Sant Martí de Pertegaç, a tocar a Sant Celoni, en Francesc Framis, pare d'en Francesc i en Joan, germans que es van casar el mateix dia, 7 de març de 1511, a Sant Celoni. El primer d'ells, amb l'Esperança i el segon amb la Joana Pons. En Joan Framis es declara pagès. Dos Framis més, pagesos, són localitzats l'any 1553; l'un a Sant Celoni i l'altre "fora vila de Sant Celoni".

Al llarg del segle XVI encara trobem diversos Framis a Sant Celoni: un altre Francesc Framis que es casà l'any 1562 amb Margarida Calfado, un altre Joan, casat també amb la Joana, pares aquests últims d'en Llätzer Framis, pagès de Sant Celoni que, el 26 de gener de 1610, es casa a Sant Celoni amb la Miquela Garrell. També en 1590 es casa en Pau Framis. En Miquel Framis, fill del pagès Marc Framis, es casa amb l'Eulària, a Sant Martí de Riells del Montseny, i en Joan Framis, blanquer de Sant Celoni, es casa l'any 1595 amb la Paula Mas. També a Sant Celoni, en Pere Framis, pagès, casat en la dita vila, el 23 de juliol de 1632 amb la Maria Dorlet.

A les acaballes del segle XVI i del XVII he trobat un Pau Framis, oller de Barcelona, que es casa amb la Magdalena el 10 de desembre de 1600. I tenim un Jacint Framis, calceter d'agulla de Barcelona, que el 26 d'abril de 1626 es casa amb la Maria Bernaus. Són els Framis més antics que he trobat, fora de les aigües del riu Tordera.

A partir d'aquí, fora d'alguna població aïllada, ja comencen a aparèixer en altres indrets no llunyans, alguna nissaga Framis, com la més abundosa d'Arbúcies: els Framis Bodoy, Torrent, Mola, Gil, Mateu, Masnou, Salarich, Pla, Vivet, Canaleta, Messeguer, Joaniux, Noguer, Canals, March, Rimbau, Regàs; a Arenys de Munt apareixen : els Framis Roca, Marchpons, Ribas, Recolons. També la família fa una extensió a Verges, amb els Draper, Bossell, Batlle. La branca d'Arbúcies, però era la que tenia més proximitat i lligam amb la casa pairal de Gasserans.

I, escampats, també han anat apareixent Framis: a Mollet, a Riells del Montseny, a la Bruguera (nucli a tocar a Gasserans), a Sant Feliu de Cabrera de Mar, a Hostalric, a Ramió, a Santa Coloma de Farners, a Breda, a Tossa. I un Jose Nicanor Framis que se'n va a casar-se a Valladolid, el 22 de febrer de 1839 a l'església de la Antigua, amb Gregoria Ajero. Llevat aquest últim, tots anteriors al 1800.

La majoria dels Framis fins a principis del segle XIX eren pagesos i, ben pocs, menestrals. Crec que tots havien sortit del tronc vertebrador que era Mas Sagré de la Creu al llarg d'aquests segles. Ignoro a quina branca concreta de Framis pertanyia la meua, però tot em fa creure que venien d'en Miquel Framis Sallens, fill d'en Francesc Framis i Rosa Sallens, casat amb la Teresa Picasso. Al menys així ho corrobora la descendència de tots els Framis que fa més de dos segles, van tocar peu al municipi de Sant Andreu del Palomar, ara un dels barris de Barcelona. Llevat dels casos aïllats que he assenyalat anteriorment, eren els primers que, sortint de Gasserans, en no ser hereus, aventurers, es dirigien a la gran ciutat.

Diu la tradició familiar que el besavi del besavi, al haver de marxar de Cal Capità, sense més fortuna que el que duia a la ma, en el seu farcell, es posava a l'esquena les espadenyes noves que li regalaven en la seva partida, per tal de no fer-les malbé, i baixava caminant els seixanta kilòmetres que el separaven de Sant Andreu. Aquesta llegenda ja explica, una mica, el tarannà dels Framis.

A les acaballes del segle XVIII havien tres Framis. Eren germans? En Josep i l'Andreu, si. Però en Jaume no es tant clar. Tot fa pensar que si, ja que no havien altres Framis que haguessin arribat a Barcelona,... en qualsevol cas...ho deixo a l'aire, a la trobada d'altres instruments que

m'ajudin a arribar a conclusions més fiables. De tota manera, si no fossin germans serien cosins, sens dubte, tots de Cal Capità.

Tinguem també en compte, que entre la descendència d'en Jaume, el tercer en discòrdia, hi ha, com en el cas dels seus suposats germans, molts artistes, o amb esperit artístic, tret familiar molt marcat.

En Jaume, casat amb la Teresa Felis, tingué com a fill a en Joan Framis Felis, rajoler de professió. Aquest es va casar primer amb la Marianna Miró, al municipi de Gràcia, actual barri de Barcelona, l'any 1848 i l'any 1866, de segones, va matrimoniari, a la mateixa vila de Gràcia, amb la Maria Tayadella i Codina. No oblidem que Gràcia i Sant Andreu eren viles veïnes i només estaven separades pel Guinardó, que en aquells temps no sé a quina de les dos pertanyia. Del primer matrimoni Framis Miró han sortit, fins els nostres dies, els Framis Gavernet, els Framis Celades i els Framis Pellicer, més antics. D'aquests, s'ha passat als Framis Darocas, Framis Julbe, Framis Gibert, Tormo Framis, Framis Borrell, Galera Framis, Balsells Framis, Paris Framis, Brengaret Framis, Serra Framis, Gaig Framis, Framis Valero, Contreras Framis,...

Aquesta branca d'en Joan Framis Felis tenia, a partir d'ell, com a referència més pròxima, la vila de Gràcia. Els fonaments de la seva economia es cimentaren en la fabricació de rajoles i derivats, dels que crec que fins a les Corts de Sarrià tenien bòviles de cocció. No sé si algun dels descendents ha continuat amb aquesta indústria.

Dels actuals Framis d'aquesta branca, destaquem a dos que han tingut més nomenada, sense treure mèrit a cap dels altres: Antoni Brengaret Framis, a qui l'any 2002 li fou concedida la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona, pels seus mèrits com a difusor de les Arts Plàstiques; i en Carles Gaig Framis, que amb el seu conegut restaurant Can Gaig, fa les delícies dels paladars més sibarites d'arreu.

Hem parlat d'un dels tres Framis, suposadament germans; dels altres dos ens ocuparem ara, successivament.

En Josep Framis, s'havia casat a Sant Andreu del Palomar el 8 d'agost de l'any 1803 amb la Josepha Puig i Pedrís. Només tinc coneixement d'un dels seus fills, en Josep Framis Puig que heretà el negoci i ofici del seu pare, sabater. Era també fill de Sant Andreu, on es va casar el 29 de desembre de l'any 1848, amb una noia de Sant Martí de Provençals, la Rosa Vendrell. Al matrimoni li van viure sis dels fills que tingueren.

Un d'ells, en Josep Framis Vendrell, era metge cirurgià. Es va casar a Sant Martí amb la Consol Oliva i Llavallol, caps de la branca Framis Oliva, Guardia Framis i Guardia Sol.

En Narcís Framis, altre dels fills del matrimoni, sabater de Sant Andreu, com el pare i l'avi, es va casar el 19 de gener de 1877 amb l'Eulàlia Parera Rocasalbas i van ser caps dels Framis Parera, Castells Framis i Ichart Framis.

Dolors Framis Vendrell es va casar amb Josep Reig, família que es va anar a assentar a Peramola, a l'Alt Urgell, on continuen.

En Joaquim Framis Vendrell, per tal d'estalviar impostos s'intitula com a jornalier (certament, també ho era). Forma part, amb altres germans, de les famílies influents i poderoses de Sant Andreu del Palomar (*Els barris de Barcelona*, volum IV, de l'Enciclopèdia Catalana). Es va casar amb la Maria Trias Arnó el 27 de desembre de 1880. L'any 1890 va ésser nomenat alcalde de Sant Andreu en el nou consistori conservador, essent, doncs, un dels últims alcaldes de Sant Andreu, al igual que un altre dels seus germans, com ara veurem, abans que la vila fos annexionada a Barcelona. El Joaquim i la Maria van ser els caps de les branques Framis

Madurell, Framis Català, i Framis Adàn. Aquests últims, enyorant-se de la terra, s'instal·laren a Arenys de Munt (bressol de Framis) on encara continuen amb els Framis Amargant i els Framis Molina. També eixiren d'aquest matrimoni els Català Framis i els Basté Framis.

Una altra germana, la Rosa Framis Vendrell, era casada amb en Francesc Barnils, cap de les branques Barnils Framis i Tresserras Barnils.

Per últim, l'Andreu Framis Vendrell es va casar el 25 de novembre de l'any 1892 amb l'Agnès Aymerich Vila, a Sant Andreu del Palomar. Tenia una fleca a la vila, d'on va ser, com el seu germà Joaquim, alcalde independent, de tendència monàrquica, elegit al novembre de 1893. Un dels seus fills, l'Antón Framis Aymerich, es va fer capellà de l'ordre dels filipons, on va arribar a gaudir de gran prestigi. Professor de Teologia a Roma, traduí la Bíblia de l'arameu.

L'any 1936 el meu pare passava per Gènova i va entrar a una església per confessar-se. Va demanar si havia algun capellà que l'entengués, i va sortir l'Antón Framis Aymerich, que el va confessar. En acabar, sabent que venia de Barcelona, li preguntà el seu cognom. –Framis com jo!. No es coneixien, era la casualitat. Els dos eren parents, era evident, encara que llunyans, cosins tercers. Aquesta branca ha generat els Framis Rouquier, Ribas Framis, Parés Framis i Framis Martín de la qual destaca com a membre amb projecció internacional l'Alicia Framis Martín, artista del nou art conceptual.

Passem ja al tercer dels germans, el meu rebesavi, l'Andreu Framis casat amb la Maria Torrents. Vivien a Sant Andreu del Palomar, però es van traslladar a viure a Sant Martí de Provençals. Aquí s'acaba l'etapa Framis de la meua branca a Sant Andreu del Palomar i comença l'etapa de Sant Martí de Provençals, que igualment s'acabarà a la següent generació, quan el meu avi i els seus germans es traslladen a Barcelona.

Tinc coneixement de quatre dels fills de l'Andreu: en Joan, en Melcior, l'Andreu i en Josep. Aquest últim es va casar amb la Josepa Vintró el 18 de febrer de 1840. De professió fiscal, era bracer. Ignoro que s'ha fet de la seva posterior família.

El tercer fill era l'Andreu, que es va casar dues vegades, a Sant Martí de Provençals. La primera amb la Teresa Ubach i Juncadella el 27 d'abril de 1829. En Casimir, fill d'ambdós, també es va casar dues vegades a Sant Martí. Amb la Josepa Puig i Pons i amb la vídua Antònia Fontsubirà Tenes. El segon casament de l'Andreu va ser amb la també vídua Àgueda Fontanills Bosch. Es va dedicar en cos i ànima a l'indústria de la tintoreria. Possiblement fou l'iniciador dels tractaments industrials de la roba, a la que també s'aplicaren amb gran intensitat els altres germans Framis.

En Melcior Framis Torrents, el segon dels citats, igual que els altres germans es casà dues vegades a Sant Martí. De primeres amb la Francesca Güell, germana, com ja veurem, de la dona del seu germà Joan, el 10 de maig de 1844. El segon casament va ser amb la Rosa Mas Puig l'1 de febrer de 1868. Del primer matrimoni va tenir quatre fills: La Francesca, casada amb Ramón Lluellas; la Teresa, casada amb l'Andreu Boguñà; i el Josep i l'Enric que van morir joves. Els fills amb la segona muller foren: l'Andreu, la Rosa, la Maria i el Melcior. Aquest últim casat primer amb la Julia Costa, pares de les famílies Framis Forgas, Framis Buxés, Framis Vives i Framis Tella; casat després amb l'Anna Martell Tibau. La família d'en Melcior és sens dubte, la que va continuar més fidel a Sant Martí de Provençals, on encara hi viuen els descendents actuals.

Arribem, per últim al meu besavi, en Joan Framis Torrents, el més emprenedor i arriscat dels quatre germans i que aviat es va fer amb el lideratge d'una família que ja destacava molt al municipi on va viure pràcticament tota la seva vida. Dels seus dos matrimonis va deixar força descendència.

L'any 1840 es va casar amb la Teresa Güell que, com ja hem assenyalat, era germana de la dóna del seu germà. Va tenir d'aquest matrimoni tres fills:

La Carolina Framis Güell, que es va casar amb l'Antoni Agustí i que van tenir dos fills, l'Antoni, marit de la Dolors Ametller; i la Teresa. Aquesta branca ha desaparegut, al no haver més descendència. Tenien cases i finques a la Cerdanya francesa, on quasi hi vivien tot l'any.

El segon fill era en Joan Framis Güell, fabricant de Sant Martí que es va casar amb l'Esperança Manent Marcet el 26 de maig de 1869. Joan moria l'1 d'agost de 1877, deixant quatre fills menuts: en Joan, que es va casar amb la Consol Trinxet, pares d'en Joan Framis Trinxet, marit de Mercedes de Ros i de Solà; la Teresa, que es va casar amb en Miquel Monclús; la Rosa que es va casar amb en Bosch; i Pere, que es va casar amb Natalia Millet i Maristany, pares dels Framis Millet i avis dels Framis Valette;

El tercer fill era l'Andreu Framis Güell, que es va casar amb l'Eulalia Rocamora i Pujolà. Van tenir dos fills: la Margarida, casada amb Joan Saforcada Sala i en Joan, casat amb la Mercedes Serra Trill, pares dels germans Framis Serra i avis dels Framis Bay, Framis Oranich, Framis Palomares, Framis Auquer, Framis Montoliu, Framis Mas i Framis Garcia. No oblidem que en haver-se casat el besavi i el seu germà amb dues germanes Güell, els fills respectius, cosins germans, duïen els mateixos cognoms.

Tots tres fills del primer matrimoni del meu besavi es van casar amb famílies ben acomodades i de certa prestància en la societat barcelonina de l'època. Els Framis, que portaven en el seu interior l'orgull de la pagesia, en no més de dues generacions van passar al medi urbà i industrial, on van trobar un altre estil que sembla que els va agradar. Vidu de la Teresa Güell, el besavi Joan Framis Torrents, encara jove, es va casar amb una noia, filla d'una família benestant, molt antiga, del poble de Sarrià, encara no annexionat a Barcelona: la Dolors Campanyà i Font, la meva besàvia.

Es tractava d'una família arrelada de feia molts segles a Sarrià, on tenien la casa pairal, Can Campanyà, situada a ponent de la vila, com a uns tres kilòmetres del centre, mig hora caminant en direcció a les actuals casernes del Bruch, on més o menys devia estar, segons es desprèn de l'Arxiu Diocesà de l'any 1833 en la relació de les cases pairals de Sarrià (publicat al catàleg monumental de l'Arquebisbat de Barcelona, vol. VI /I Sant Vicens de Sarrià, *Mil anys d'història*, a cura de Josep M. Martí Bonet, Akribos edicions, pag. 199).

Per la banda de la mare de la besàvia, els Font, també eren bona família, arrelada d'antic a Sarrià, on ja consten en els *Fogatges de l'any 1497* (el Johan Font) i 1593 (Steve Font).

En Pere Campanyà era, l'any 1779 regidor de l'Ajuntament de Sarrià i consta, amb altres membres del consistori, demanant el 26 de maig, al Rei Carles III, la construcció de la nova església de San Vicens de Sarrià. Amb aquest motiu la resta de parents Campanyà: Grau, Josep, Vicens, Pere, també fan acte de presència i signen l'escrit de sol·licitud al Rei, com consta en la documentació, (vid. mateixa obra, pag. 223) Serien tiets, pares, avis, germans, o cosins, però sens dubte parents que estarien lligats a la pairalia Campanyà de Sarrià.

A les acaballes dels segles XVIII i XIX la família Campanyà posseeix terres de conreu més enllà de Pedralbes i es dedicava a la pagesia. Família benestant.

També surt documentat en Pere Campanyà l'any 1803, amb en Gabriel Font, parent també?. Penso que sí. Era regidor, durant l'enrenou que va haver a Sarrià contra el mossèn Jaume Tuñi, natural de Mataró, prevere, que era una de les tres persones que guardava la clau de la "caixa de les tres claus", on es guardaven els diners per fer la nova església (vid. mateixa obra pag. 259).

De la meua família amb orígens a Sarrià, cal citar també al tiet-avi Pere Huguet i Campanyà, nebot de la besàvia Dolors Campanyà. Era persona de molta formació i cultura que destacà a Sarrià en el món de les arts i de les lletres. L'any 1901 formava part del jurat dels Primers Jocs Florals de Sarrià, organitzats pel Centre Catalanista Sarrianenc, d'esperit molt catalanista i del que formaven part, d'entre d'altres, Mossèn Jacint Verdaguer, Narcís Masvidal, amb el president al davant: Angel Guimerà.

Retornem a en Joan Framis Torrents, casat de segones amb la Dolors Campanyà i Font. Varen tenir quatre fills: en Josep que morí jove; la Teresa que tampoc va viure molt, després de casada amb en Burés; en Ricart que no va passar la barrera dels vint anys (el seu gran retrat a l'oli, el té en Pedro Framis d'Alós); i, per fi, el meu avi, l'Andreu-Lluís Framis Campanyà que va néixer l'any 1868, a Sarrià, a casa la seva àvia com era costum en aquella època, les noies anaven a parir a casa de la mare de la mare, per tal d'estar millor assistides.

L'avi Andreu-Lluís es va casar l'any 1895 a Barcelona, encara amb una bona situació econòmica, amb la meua àvia, la Maria Lluïsa de Mena i Palmarola. Ella venia d'una família de la noblesa barcelonina que, havent tingut molts diners, s'havien arruïnat en poc temps. El capital industrial s'unia a la noblesa. Aquell, mancat d'escuts i aquesta mancada de diners.

A banda de l'amor, que sens dubte els embargava, la unió va ser profitosa per ambdós bandes, complementant-se a la perfecció. El nou matrimoni va anar a viure a la ciutat de Barcelona Passeig de Gràcia nº100, Pont de Vallcarca i, finalment al carrer Sant Pere més Alt nº 6, tocant a la Via Laietana, ben a prop del que fou carrer Bilbao, on havia viscut els últims anys la família Mena.

Els Framis de Mena van tenir set fills, dels que l'Andreu, la Maria Lluïsa i en Lluís, van morir joves. Els altres tres es casaren: en Joan-Antoni amb la Dolors Bach de Fontcuberta, els meus pares; en Lluís, conegut per Pere, amb la Guillermina de Alós i de Hüelin; i en Josep M^a amb la Matilde Llopart Coll. L'Adela es va fer monja.

Tornem una mica enrere. A què es dedicaven, que feien els Framis al llarg del segle XIX? Com eren?. Ja hem vist com la branca d'en Jaume Framis, marit de la Teresa Felis, es dedicà a la fabricació de totxos, maons, rajoles, teules... Tenia bòviles a Gràcia, Les Corts i Sarrià. Igualment fou negoci d'aquesta branca el comerç amb la Xina, bàsicament de ceràmiques. M'han passat un suplement literari de la revista *Vértice*, número d'octubre de 1941, amb títol "*Diversificaciones en el mar del coral*", signada per Framis. Es el relat de les memòries del capità d'un vaixell que retorna d'un viatge comercial, aturant-se per les costes del Pacífic. Suposo que es tracta d'un Framis. No hi ha més referències a l'article, d'aquesta branca que comerciava ceràmiques amb la Xina.

D'altra banda, Josep Framis i Narcís Framis tenien fàbriques de teixits. A Sant Andreu del Palomar, el primer, i a Barcelona el segon, com surt en una relació d'industrials cotoners de 1850.

El rebesavi Andreu Framis, suposo que va començar a endinsar-se en el món del tèxtil, i ja havia fet bastants diners. Els seus fills, amb en Joan al capdavant, s'hi van posar de ple. En Joan Framis Torrents va muntar una fàbrica de teixits als Horts de Sant Beltran, fora muralles, en terrenys que ara formen part del Poble Sec i el Paral·lel. D'aquí va passar a Sant Martí de Provençals, on va comprar molts terrenys. En una part d'aquests va instal·lar la fàbrica de blanqueig, coneguda popularment com Can Janas, a la carretera de Mataró, després carrer Pere IV nº 249. Va tenir molta importància en el món dels acabats del tèxtil, essent una de les més importants de Catalunya, instal·lada a Sant Martí, el Manchester català. Aquesta fàbrica tenia despatxos i magatzems a Barcelona, als carrers de Sant Pere més Baix 84 i Trafalgar 58.

No se exactament per què li deien Janas. El besavi era un "bon jan", home obert, planer, que no tenia un no per a ningú. El besavi es deia Joan i el diminutiu és Jan. Per tant la seva fàbrica s'havia de dir "la Jana". Les dues explicacions poden ser certes. M'agrada més la segona.

A la fàbrica, que era exclusivament familiar van entrar, com a socis, els germans d'en Joan, l'Andreu i el Melcior, oncles i cosins. La fàbrica va prosperar molt, tot i que repetides desgràcies van caure sobre ella. Més de cinc vegades les calderes explotaren, causant tràgics accidents i destrucció de les instal·lacions que ben aviat reconstruïen. Van ser greus les explosions de l'abril de 1867 i d'octubre de 1896, de les que es feia ressò el diari de Barcelona. L'historiador Francesc Cabana, en el seu llibre *"Fàbriques i empresaris: els protagonistes de la Revolució Industrial a Catalunya, llana, seda, gènere de punt, lli, jute, acabats, vol.3. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1993"*, dedica un capítol als Framis en la seva aventura dins del ram de l'aigua del tèxtil. Molt amablement, l'historiador Cabana m'ha facilitat còpia de la documentació que ha aplegat sobre els meus avantpassats en aquesta indústria. Al llarg de la segona meitat del segle XIX els Framis surten a les llistes dels contribuents més alts de Barcelona, amb les fàbriques més importants a Sant Martí de Provençals.

A la mort d'en Joan Framis Torrents es va fer càrrec de la fàbrica el seu fill Andreu Framis Güell, ja que l'altre, en Joan, havia premort al pare, i l'altre fill, Andreu Framis Campanyà, el meu avi, encara era massa jove i entraria a treballar anys després. Així, a finals de segle, dos germanastres Andreu Framis, l'un Güell i l'altre Campanyà, dirigien la fàbrica, poc a poc i degut a la crisi del tèxtil, va començar a baixar de ritme, fins que a primeries del segle XX va parar la producció. També va deixar de funcionar la fàbrica que l'Andreu Framis Campanyà havia posat, de robes per a enquadernacions.

Dels diners que els Framis havien fet en el si del tèxtil, no va quedar res més que quatre rentes dels lloguers dels locals industrials que els quedaven, uns quants terrenys, i poca cosa més. El dia que es va tancar la fàbrica definitivament, el meu avi, amb molta tristor, va despenjar la campana que, a la porta, havia donat el senyal d'entrada i sortida durant tants anys. La va dur com un ex-vot a l'ermita de Sant Antoni al poble de Seva, on llavors passaven els estius. El 13 de febrer de l'any 1928, segons diu el llibre-diari de l'ermita, es va acabar la construcció del campanar, on va quedar instal·lada la campana. Així aquella campana usada a la fàbrica del Poble Nou, a meitat del segle XIX, ara en el segle XXI continua repicant al bell mig del Montseny. Quan jo era petit i passava els estius a Seva, venia amb nosaltres l'àvia Maria Lluïsa de Mena. Els dimarts, dia que es dedicava a Sant Antoni, l'àvia ens feia acompanyar-la a l'ermita on s'estava una bona estona resant mentre nosaltres jugàvem pels voltants. En marxar ella ens feia fer una mirada a la campana que tant li recordava al seu marit, l'Andreu Framis Campanyà.

El besavi s'havia cultivat molt. Mirava de ser un "senyor", en el tracte, en les formes, en el vestir... Es va aficionar a la música i a la pintura. Aficions que va trametre als seus fills i nets.

En el terreny polític no puc dir massa: la majoria dels Framis eren conservadors, monàrquics, gens liberals i molts d'ells es van dedicar a la política municipal: dos germans Framis Vendrell foren alcaldes de Sant Andreu del Palomar; el besavi fou regidor de Sant Martí de Provençals; el seu fill, Andreu Framis Güell va ser alcalde de Sant Martí; l'altre fill, el meu avi, l'Andreu-Lluís Framis Campanyà va ser regidor de l'Ajuntament de Barcelona l'any 1925. Era família de tradició molt catòlica. Al llarg de la segona meitat del segle XIX, aquelles gents provinents de la terra s'havien fet un lloc dins la nomenada bona societat de Barcelona d'aquells temps.

Com era costum dins el cercle d'aquelles famílies i en concret, de les que es dedicaven al tèxtil, quan el meu avi va tenir completat el seu ensenyament bàsic de l'època, l'enviaren a ampliar estudis tècnics a Alemanya on, a més, es va endinsar en el coneixement de la música, de la que ja era aficionat, a exemple del seu pare, i especialment a l'òpera.

Tal com he assenyalat, l'avi va tornar d'Alemanya i amb el seu germanastre Andreu va mirar de salvar del naufragi la fàbrica però no van poder fer res. Llavors l'avi va continuar un temps amb una fàbrica de teixits per enquadració que havien muntat, fins que també la va haver de tancar. Va viure amb el que li donava un seu negoci de lloguer de cotxes, al que s'hi va dedicar sense pena ni glòria.

Com són els Framis? Com sempre, em resulta difícil contestar, però una sèrie de trets que es van repetint, fa que no sigui difícil fer una semblança Framis i seria difícil que trobem un membre de la nissaga que no s'apropi a bona part, no tota, de les característiques generals comunes.

Físicament diré, que en la majoria de casos, es tracta de persones altes, ben plantades, sense ser atlètics, de bona presència. Aquests trets, amb la seva simpatia natural, el estar oberts a tothom, la seva bonhomia, bons jans, i el saber amagar les seves misèries fan que es mostrin amb un atractiu especial.

Els Framis no són d'una gran intel·ligència, però si que en ells es presenten punts molt concrets, molt parcials, en els que la intel·ligència està molt per damunt de la mitja. Més intuïtius que reflexius. Més contemplatius que actius. Els agrada somiar, pensar, imaginar, fer cabòries, fer volar coloms.

Acostumen a ser ingenus, incauts, bona fe, dispersos, patidors, inquiets, poc previsors, primaris, sovint irreflexius, improvisadors. Afectius, amb una sensibilitat a flor de pell. Independents, saben viure solituds. Els costa acceptar responsabilitats, inconstants. Els es difícil comprometre's. Es diria que mai deixen de ser infants, que no maduren fins a grans.

Es fàcil entre els Framis trobar quixots, altruistes capaços de fer el que sigui per a qualsevol que els necessiti; no són lluitadors pels diners, més aviat despresos.

Són amants de la ruralia, els agrada molt la natura, un xic roussonians.

Per sobre de tot són bohemis i inestables, inquiets, que no suporten esser manats ni sotmetre's a disciplina, volen ser lliures.

Quan s'avoquen a un projecte, a una gran idea s'hi posen en cos i ànima i no paren en sacrificis. Faran el que sigui per tirar-ho endavant. Plantejat i començat el projecte, els costa molt enllestir-ho, necessiten algú per acabar-ho, es conformen amb el "boceto" i els costa baixar al detall. Treballen més per la intuïció del moment.

Els Framis són, pel general la "rauxa catalana" però no amb el "seny" que la complementa.

Però un tret molt destacat dels Framis és el seu tarannà artístic: la música, fins i tot la cuina selecta; el vestir, tot és un art; especialment la pintura. Jo diria que hi ha més artistes que Framis a la família. I alguns de nomenada internacional. A vegades penso si serà un gen Picasso: quatre generacions enrere, l'avi era de cognom Picasso. De la que seria amb els anys la nissaga del Pablo Ruiz Picasso ?.

Per acabar, veig els Framis creguts d'ells, de la seva condició de ser Framis, cofois del que són, sigui poc o molt.